

KAVB-wens: Eén cultivar, één

Herkenbaarheid in het handelsverkeer. Dat is al meer dan honderd jaar de reden waarom de KAVB zich inzet voor de naamgeving van bol- en knolgewassen. In het jubileumjaar kreeg dit aspect van het verenigingswerk alle aandacht tijdens het symposium Plant names, global challenges, dat van 11 tot en met 13 oktober werd gehouden. Met daarbij een hele dag vol sprekers over allerlei facetten van naamgeving.

Tekst: Arie Dwarswaard
Foto: René Faas

Misschien vatte Arie Alders van Mak Breeding aan het eind van zijn lezing de ideale situatie bij naamgeving wel het meest kernachtig samen. “Wij willen heel graag dat er één instantie komt waar we onze cultivars hoeven te registreren, en dat het dan voor binnen- en buitenland geregeld is.” Dat de praktijk aanzienlijk weerbarstiger is, maakten de andere sprekers duidelijk tijdens het op dinsdag 12 oktober gehouden symposium over plantennamen. Aanleiding voor dit symposium was het 150-jarig bestaan van de KAVB. De vereniging is sinds 1956 Internationale Cultivar Registratie Autoriteit (ICRA) voor onder meer tulp, hyacint en de meeste bijzondere bolgewassen, en is aangewezen als Nationale Registratie Autoriteit voor lelie, narcis en dahlia. Voor die laatste groep gewassen werkt de vereniging intensief samen met de Royal Horticultural Society te Londen.

Tijdens het symposium liet een flink aantal sprekers zien hoe divers de wereld van de naamgeving van cultuurgewassen in elkaar zit. Iedereen doet daarop zijn best, maar vaak net weer even anders. Of men hanteert weliswaar allemaal dezelfde uitgangspunten, maar legt de regels die daarbij horen niet allemaal op dezelfde manier uit. Dat leidt tot irritatie bij vooral de ondernemers, maar ook bij collega-instanties. In de lezingen kwam die irritatie soms helder over het voetlicht.

MARKTORDENING

Taxonom Johan van Scheepen van de KAVB, die samen met collega-taxonom Saskia Bodegom jaarlijks honderden nieuwe cultivars registreert, zette helder uiteen welke geschiedenis de KAVB heeft op het terrein van naamgeving. Die historie gaat meer dan honderd jaar

terug, en heeft vanaf het begin plaatsgevonden om marktordenend te werken. Elke partij in de markt moet er blindelings op kunnen vertrouwen dat naam en cultivar een vanzelfsprekende eenheid vormen. Dat betekent dat een eenmaal gegeven naam niet zomaar opnieuw gebruikt kan worden. Van Scheepen: “We gaan daar tegenwoordig wel iets soepeler mee om. Als een cultivar uit 1910 echt al heel lang niet meer in cultuur is, dan kan het. Maar bij het doornemen van de Statistiek Voorjaarsbloeiers trof ik toch weer een aantal historische cultivars aan, waarvan iedereen dacht dat ze niet meer werden geteeld. Daarom is het zaak wel heel secuur te zijn bij dat hergebruik van namen.”

.....
‘Het zou goed zijn als je als veredelaar kunt aangeven dat een nieuwe lelie nog niet op PlantScope komt’
 .....

De KAVB werkt wat naamgeving betreft samen met de Raad voor Plantenrassen (kwekersrecht) en de CPVO (Europees kwekersrecht). In veel gevallen verloopt dat naar tevredenheid, soms niet. Van Scheepen noemde als voorbeeld de tulpencultivar ‘Bolroyal Silver’, waarvan de naam door de KAVB en de Raad voor Plantenrassen was geaccepteerd, maar door CPVO moest worden veranderd in ‘Bolroyal Silk’, omdat de bloem niet zilverkleurig is. Van Scheepen: “Hij is echter ook niet van zijde.” Alsjarige organisatie had Van Scheepen een wensenlijstje, met daarop ‘geschenken’ als een harmonisatie tussen ICRA, kwekersrecht en merkenrecht, het gebruik van één naam voor één cultivar in de hele wereld, het zorg-

voldig gebruik van merken om verwarring tot een minimum te beperken, en de invoering van een universeel en uniform symbool voor kwekersrecht.

GEVARIIEERD SPEELVELD

Als ICRA is de KAVB niet de enige speler op het veld van de naamgeving. Zo is er de UPOV, de organisatie die zich inzet voor een internationale bescherming van nieuwe plantenvariëteiten. De regels die de UPOV daarvoor heeft opgesteld zijn, zo stelde technisch directeur Peter Button vast, inmiddels door 68 landen en de hele Europese Unie ondertekend. Een wereldkaart met de landen die lid zijn, of bezig zijn dit te worden, maakt duidelijk dat een belangrijk deel van de wereld is of bezig is lid te worden. De UPOV accepteert geen namen die als handelsmerk worden gebruikt. Ook gelden er heldere regels voor cultivarnamen die aan nauw gerelateerde species worden gegeven. Zo mag de naam ‘Glacier’ niet aan zowel *Allium porrum* (prei) als *Allium sativum* (ui) worden gegeven. De UPOV heeft een database op de eigen website waarvan gebruik gemaakt kon worden om na te gaan in welke groep een geslacht zit. UPOV en Europees Kwekersrecht werken samen waar het gaat om toegekende namen. De bij het Europees Kwekersrecht vastgelegde namen zijn opgenomen in het databestand van de UPOV. Niet opgenomen zijn de gegevens van PlantScope.

Ook Bart Kiewiet, directeur van CPVO in Angers, lichtte toe welke positie zijn organisatie heeft in de wereld van cultivarregistratie. Het Europees kwekersrecht biedt veredelaars de mogelijkheid om een nieuwe cultivar kwekersrechtelijk te beschermen in alle 27 lidstaten van de EU, maar is geen deel van de Europese Commissie. Financiering vindt plaats door de kosten die aanvragers betalen. CPVO heeft zelf geen onderzoeksmogelijkheid, maar laat dit uitvoeren in die landen waar al een infrastructuur voor kwekersrechtonderzoek voor bepaalde gewassen ligt. Voor de voorjaarsbloeiers betekent dit dat de opplant bij de BKD plaatsvindt onder supervisie van NAKTuinbouw, en voor lelie is de kas van NAKTuinbouw de plaats van opplant en beoordeling. Voor de beoordeling van namen baseert CPVO zich op de UPOV-regels. Niet alle databases worden vooraf bekeken, zo maakte Kiewiet duidelijk. “We hanteren daar het zogenoemde piepsysteem. Als iemand bezwaar maakt, gaan we er mee aan de slag.” Heikel punt binnen CPVO is de interpretatie van de regel dat een cultivarnaam geen verwachtingen mag wekken die de nieuwe cultivar niet kan waarmaken. De door Johan van Scheepen genoemde kwestie ‘Bolroyal Silver’

Één naam in de hele wereld

Johan van Scheepen, taxonoom van de KAVB, had verschillende wensen op zijn verlanglijstje staan, waaronder een zorgvuldig gebruik van merken

is daar een voorbeeld van, maar later op de dag noemde Arie Alders van Mak Breeding er ook nog een paar. De aanduiding Sunny voor een groep potoriëntals werd aanvankelijk afgewezen, omdat deze niet de kleur van de zon zouden hebben. Onderbouwd bezwaar van Mak leidde alsnog tot toestemming. Kiewiet onderkende dat dit punt tot de meeste discussie leidt.

GOED GEREGELD

Namens het ministerie van LNV, dat op 12 oktober nog onder die naam bestond, lichtte Marien Valstar toe welke taak de overheid voor zichzelf ziet weggelegd als het gaat om de bescherming van rassen. Op dat punt is, op verzoek van de EU, Nederland bezig om de regels nog eens tegen het licht te houden. Valstar: "Nu gelden er in de EU 12 regelingen die betrekking hebben op de verhandeling van zaden en uitgangsmateriaal. Een ervan heeft betrekking op siergewassen, waaronder bloembollen. Als uitgangspunt geldt het garanderen van de verkrijgbaarheid van een goede kwaliteit zaden en planten die voldoen aan de verwachtingen van de gebruikers en het stimuleren van de competitie tussen Europese producenten. Het doel is om te komen tot slechts één regeling voor alle gewassen in de EU. Punten van discussie

daarbij zijn een onderscheid in kwaliteitregels voor grote en kleine gewassen (en wat dan de definitie van een groot dan wel klein gewas is) en de vraag of het goed is om de rol van CPVO als centrale organisatie voor kwekersrecht te versterken. Vooral dat laatste riep niet bij elke aanwezige even warme gevoelens op. Valstar signaleerde nog een ander knelpunt voor de nabije toekomst: de beschikbaarheid van nieuwe cultivars voor veredeling door concurrerende bedrijven. Nu is dat geregeld via de Breeders Exemption. De opmars van gepatenteerd genemateriaal doorkruist die mogelijkheid. Aan de Tweede Kamer is hierover eerder dit jaar een brief gestuurd door de minister van LNV. De Tweede Kamer deelt de visie van de minister, en heeft gevraagd om een gesprek aan te gaan met de veredelingssector. Op dat punt neemt de overheid derhalve zijn verant-

woordelijkheid om ook naar de toekomst toe dit type onderwerpen goed te regelen.

LASTIG PUNT

Waar in de verschillende bijdragen meermalen over werd geklaagd was de ontwikkeling van het merkenrecht. In veel gevallen doorkruist dat de gangbare regels in de naamgeving van nieuwe cultivars. Bruno Vanderschoot van het Benelux Office for Intellectual Property (BOIP), gevestigd in Den Haag, maakte duidelijk dat er voor menigeen reden is om ergens een merk voor te laten vastleggen. Het BOIP kent hiervoor heel veel groepen, waaronder een voor onder meer siergewassen (groep 31). Volgens Vanderschoot mag een cultivarnaam niet tevens worden gebruikt als merknaam. Op de vraag van Krieno Fikkert van de Raad voor Plantenrassen of het BOIP bij een aanvraag ook controleert in registers of dat zo is, antwoordde Vanderschoot bevestigend. "Dit doen wij sinds een jaar." Voor met name veredelaars en daarmee ook voor registratie-autoriteiten blijft vooral de andere denkwijze over wat aan de eisen van het Merkenbureau voldoet en wat niet een lastig punt. Soms zijn woorden algemeen gebruik en kan het niet, maar het woord Ben voor een telefoonbedrijf mag wel, omdat die combinatie bijzonder is.

LANG TRAJECT

Ten slotte gaf Arie Alders van Mak Breeding vanuit de praktijk aan waar een lelieveredelingsbedrijf mee te maken krijgt als het gaat om nieuwe namen van cultivars. Sowieso is lelieveredeling een langdurig traject, waarbij het voor de veredelaar soms lastig is om te bepalen wanneer bij welke instantie een naam ter goedkeuring moet worden voorgelegd. Relevantiepartijen voor een lelieveredelaar zijn naast de KAVB de Raad voor Plantenrassen, CPVO, BKD, VKC, PlantScope en de bloemenveiling. Alders had vooral kritiek op het verplicht opnemen van hele nieuwe cultivars in PlantScope. "Wij laten al vroeg nieuwe cultivars registreren, maar zeker in het begin is de verkrijgbaarheid van zo'n cultivar beperkt. Het zou goed zijn als je als veredelaar kunt aangeven dat een nieuwe lelie nog niet op PlantScope komt."

Resumé

De 150-jarige KAVB is onder meer actief op het terrein van naamgeving van cultivars. In het kader van het jubileum werd een internationaal symposium gehouden over de ontwikkelingen in Nederland en in het buitenland waar het de naamgeving betreft. Veel activiteiten van de verschillende instanties overlappen elkaar, maar er zijn ook verschillen. Duidelijkheid over naamgeving is en blijft gewenst.